

رساله‌ی دکتری: ابوالحسن اسدی، ۱۳۹۸

نقد اسطوره‌شناسانه‌ی مثنوی بر پایه‌ی کهن‌الگوها

چکیده

یکی از انواع جدید نقد متون ادبی، نقد کهن‌الگویی متون می‌باشد که مبتنی بر نقد روان‌شناختی بوده و بر اساس نظریات کارل گوستاو یونگ، روان‌شناس معروف و معاصر سوئیسی شکل گرفته است. به اعتقاد وی، روان آدمی از سه سطح خودآگاه، ناخودآگاه فردی و ناخودآگاه جمعی تشکیل شده است. عمیق‌ترین سطح روان، ناخودآگاه جمعی است که اسطوره‌ها، افسانه‌ها و باورهای هزاران ساله‌ی بشر از دل آن بیرون آمده است. یونگ، فرآورده‌های ناخودآگاه جمعی را، نمونه‌های اولیه، کهن‌الگو می‌نامد که مظاهر مختلفی مانند: مادر، پیرخردمند، قهرمان، آنیما، آنیموس، تولد مجدد، سایه و نقاب دارد. بر اساس نظر یونگ صور مثالی به تنهایی محتوایی ندارند بنابراین خود را در قالب نمادهایی در رویا و اساطیر به ظهور می‌رسانند. امروزه کهن‌الگو از مباحث اصلی نقد ادبی و به ویژه نقد اسطوره‌ای است و جستجو در نمادهای کهن‌الگویی، از مسائل مورد علاقه پژوهشگران ادبیات عرفانی به شمار می‌آید. از آنجایی که مولانا عارفی است که دارای ذهن نمادگرا بوده و مثنوی را در قالب یک اثر رمزی سروده است که پهنه بی‌کران نمادهای کهن‌الگویی است و دارای قابلیت بررسی کهن‌الگویی است، لذا در این رساله، نمادهای کهن‌الگویی مثنوی معنوی مولانا در هفت طبقه: کهن‌الگوهای انسانی، طبیعی، موقعیتی، عددی، هندسی، رنگ و حیوانات مورد مطالعه قرار گرفت.

کلیدواژه‌ها: کهن‌الگو، مثنوی، مولوی، یونگ، اسطوره، نماد.

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۱۰۱۹۴۱۰۱۲

تاریخ دفاع: ۱۳۹۸/۰۵/۱۹

رشته‌ی تحصیلی: زبان و ادبیات فارسی

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر علی عشقی سردهی

استاد مشاور: دکتر ابوالقاسم امیراحمدی

Ph.D. Dissertation:

Review Masnavi based on mythological archetypes

One of the new types of critique of literary texts is the archetypal critique of texts which is based on psychological critique and is based on the ideas of the famous and contemporary Swiss psychologist Carl Gustav Jung. According to him, there are three layers in the human psyche, ego-consciousness, individual unconscious, and collective unconscious. The deepest

psychic layer is the collective unconscious as the myths, legends, and beliefs of thousands of years of mankind have come out of it. Jung called the products of the collective unconscious - the prototypes of archetypes- which has variety such as mother, old man, hero, anima, animus, rebirth, shadow and persona. According to Jung, the incarnations don't have content by themselves, so they come to appear in the form of symbols in dreams and mythology. Today's the archetypes are one of the main issues of literary criticism, especially mythical critique, and the search for archaic symbols is one of the issues of interest to scholars of mystical literature. Since Molavi is a mystic who has a symbolic mind and has composed Masnavi in the form of a symbolic work that has an abundance of archetypal symbols and is capable of reviewing the archetypes, so in this thesis, the archetypal symbols of Rumi's Masnavi have been studied in seven categories: Human, Natural, situational, numerical, geometric, color and animal archetypes.